Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

5. detsember 2024*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Euroopa maksekäsu menetlus – Määrus (EÜ) nr 1896/2006 – Täidetavaks tunnistatud Euroopa maksekäsk – Kohtu- ja kohtuväliste dokumentide kättetoimetamine tsiviil- või kaubandusasjades – Määrus (EÜ) nr 1393/2007 – Kehtivalt kättetoimetamata jätmine, mis on tuvastatud täitmise ajal – Riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette õiguskaitsevahendi, mis võimaldab kostjal taotleda Euroopa maksekäsu tühistamist – Õiguslikud tagajärjed – Asja menetleva kohtu kohustus tunnistada Euroopa maksekäsk tühiseks

Kohtuasjas C-389/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Amtsgericht Weddingi (Berliin-Weddingi esimese astme kohus, Saksamaa) 19. mai 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. juunil 2023, menetluses

Bulgarfrukt – Fruchthandels GmbH

versus

Oranzherii Gimel II EOOD,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: esimese koja president F. Biltgen (ettekandja) teise koja presidendi ülesannetes, viienda koja president M. L. Arastey Sahún ja kohtunik J. Passer,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Bulgarfrukt – Fruchthandels GmbH, esindajad: *Rechtsanwälte* W. Kreuzer ja F. Sturm,

– Oranzherii Gimel II EOOD, esindaja: *Rechtsanwalt* W. Hoffmann,

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Noë ja J. Vondung,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus (ELT 2006, L 399, lk 1), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades („dokumentide kättetoimetamine"), millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1348/2000 (ELT 2007, L 324, lk 79), tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud Saksamaal asuva osaühingu Bulgarfrukt – Fruchthandels GmbH ja Bulgaarias asuva ühe osanikuga osaühingu Oranzherii Gimel II EOOD (edaspidi „Oranzherii") vahelises kohtuvaidluses Euroopa maksekäsu täitmise üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 1896/2006

3 Määruse nr 1896/2006 põhjendused 9, 10, 24 ja 26 on sõnastatud järgmiselt:

„(9) Käesoleva määruse eesmärk on lihtsustada ja kiirendada kohtuvaidlusi ning vähendada kohtukulusid vaidlustamata rahalisi nõudeid käsitlevate piiriüleste juhtumite korral, luues Euroopa maksekäsumenetluse, ning lubada Euroopa maksekäskude vaba ringlust kõikjal liikmesriikides, kehtestades miinimumstandardid, mille järgimine võimaldab maksekäsu täitmise liikmesriigis vältida mis tahes ebavajalikke vahemenetlusi enne maksekäsu tunnustamist ja täitmist.

(10) Käesoleva määrusega kehtestatud menetlus peaks kujutama endast lisa- ja valikulist vahendit nõude esitajale, kellel on jätkuvalt võimalus kasutada siseriikliku õigusega sätestatud menetlust. Seega ei asenda ega ühtlusta käesolev määrus olemasolevaid mehhanisme vaidlustamata nõuete sissenõudmiseks siseriikliku õiguse alusel.

[…]

(24) Ettenähtud ajavahemiku jooksul esitatud vastuväide peaks lõpetama Euroopa maksekäsumenetluse ja viima asja käsitlemise automaatselt üle tavaliseks tsiviilkohtumenetluseks, välja arvatud juhul, kui hageja on selgesõnaliselt taotlenud sellisel juhul menetluse lõpetamist. Käesoleva määruse kohaldamisel ei peaks mõistet „tavaline tsiviilkohtumenetlus" ilmtingimata tõlgendama siseriikliku õiguse tähenduses.

[…]

(26) Artikliga 25 hõlmatud kohtukulude hulka ei peaks kuuluma näiteks advokaatide tasud või kulud, mis on seotud dokumentide kättetoimetamisega muude asutuste kui kohtu poolt.“

4 Määruse artiklis 1 on sätestatud:

„1. Käesoleva määruse eesmärk on:

a) lihtsustada ja kiirendada menetlust ning vähendada menetluskulusid vaidlustamata rahalisi nõudeid käsitlevate piiriüleste juhtumite korral, luues Euroopa maksekäsumenetluse,

ning

b) lubada Euroopa maksekäskude vaba ringlust kõikjal liikmesriikides, kehtestades miinimumstandardid, mille järgimine võimaldab maksekäsu täitmise liikmesriigis vältida mis tahes ebavajalikke vahemenetlusi enne maksekäsu tunnustamist ja täitmist.

2. Käesolev määrus ei takista nõude esitajat esitamast nõuet artikli 4 tähenduses, kasutades selleks liikmesriigi õiguse või ühenduse õiguse alusel lubatud muud menetlust.“

5 Määruse artikli 12 „Euroopa maksekäsu väljaandmine“ lõigetes 3 ja 5 on ette nähtud:

„3. Euroopa maksekäsus teatatakse kostjale, et tal on võimalik:

a) maksta nõude esitajale maksekäsus osutatud summa,

või

b) keelduda maksekäsu täitmisest, esitades päritoluriigi kohtusse vastuväite, mis on saadetud 30 päeva jooksul alates maksekäsu kostjale kättetoimetamisest.

[…]

5. Kohus tagab, et maksekäsk toimetatakse kostjale kätte kooskõlas siseriikliku õigusega selliselt, et oleks täidetud artiklites 13, 14 ja 15 sätestatud miinimumstandardid.“

6 Sama määruse artikkel 13 „Kättetoimetamine kostja kättesaamistõendiga“ on sõnastatud järgmiselt:

„Euroopa maksekäsu võib kostjale kätte toimetada kättetoimetamise koha riigi siseriikliku õiguse kohaselt ühel järgmistest viisidest:

a) isiklik kättetoimetamine, mida tõendab kostja poolt alla kirjutatud kättesaamistõend, millel on kättesaamise kuupäev;

b) isiklik kättetoimetamine, mida tõendab kätte toimetanud pädeva isiku poolt alla kirjutatud ja kättetoimetamise kuupäevaga teatis selle kohta, et kostja on dokumendi kätte saanud või keeldunud seda vastu võtmast ilma õigusliku põhjenduseta;

c) posti teel kättetoimetamine, mida tõendab kättetoimetamise kuupäevaga kättesaamistõend, millele on alla kirjutanud ning mille on tagastanud kostja;

d) elektrooniliste vahendite, nagu faksi või elektronposti teel kättetoimetamine, mida tõendab kättetoimetamise kuupäevaga kättesaamistõend, millele on alla kirjutanud ning mille on tagastanud kostja.“

7 Määruse nr 1896/2006 artiklis 14 „Kättetoimetamine ilma kostja kättesaamistõendita“ on sätestatud:

„1. Euroopa maksekäsu võib kostjale kätte toimetada kättetoimetamise koha riigi siseriikliku õiguse kohaselt samuti ühel järgmistest viisidest:

a) isiklik kättetoimetamine kostja isiklikul aadressil isikutele, kes elavad kostjaga samas leibkonnas või töötavad seal;

b) füüsilisest isikust ettevõtja või juriidilise isiku korral isiklik kättetoimetamine kostja äriruumides isikutele, kes on kostjaga seotud töölepingu või mõne muu sarnase lepingu alusel;

c) maksekäsu toimetamine kostja postkasti;

d) maksekäsu toimetamine postkontorisse või pädevasse ametiasutusse ning kostja postkasti vastava kirjaliku teate jätmine, eeldusel et kirjalik teade sedastab selgelt dokumendi kohtuliku iseloomu või viitab sellele, et kättetoimetamine loetakse toimunuks teate jätmisega ning seades jooksvad tähtajad;

e) kättetoimetamine posti teel ilma kättesaamistõendita vastavalt lõikele 3, kui kostja aadress on päritoluliikmesriigis;

f) elektrooniliste vahendite abil, mida tõendab automaatne kinnitus, eeldusel et kostja on eelnevalt selgesõnaliselt vastava kättetoimetamisviisiga nõustunud.

2. Käesoleva määruse kohaldamisel ei ole kättetoimetamine lõike 1 kohaselt lubatav, kui kostja aadress ei ole täpselt teada.

3. Kättetoimetamist lõike 1 punktide a, b, c ja d põhjal tõendatakse järgmiselt:

a) kätte toimetanud pädeva isiku allakirjutatud dokumendiga, millele on märgitud:
   i) kasutatud kättetoimetamisviis;

      ja
   ii) kättetoimetamise kuupäev;

      ja
   iii) kui dokument on kätte toimetatud muule isikule kui kostjale, kõnealuse isiku nimi ning seos kostjaga;

   või

b) lõike 1 punktide a ja b eesmärgil kättesaamiskinnitusega isikult, kellele dokument kätte toimetati.“

8 Määruse artiklis 15 „Kättetoimetamine esindajale“ on ette nähtud:

„Vastavalt artiklitele 13 või 14 võib dokumendi kätte toimetada ka kostja esindajale.“

9 Määruse artiklis 16 „Euroopa maksekäsu vaidlustamine“ on sätestatud:

„1. Kostja võib päritoluriigi kohtule esitada vastuväite Euroopa maksekäsu suhtes, kasutades VI lisas toodud tüüpvormi F, mis edastatakse talle koos Euroopa maksekäsuga.

2. Vastuväide saadetakse 30 päeva jooksul alates maksekäsu kostjale kättetoimetamisest.

[…]“.

10 Sama määruse artiklis 18 „Täidetavus“ on sätestatud:

„1. Kui artikli 16 lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul, võttes arvesse aega, mis on piisav vastuväite kohalejõudmiseks, ei ole vastuväidet päritoluriigi kohtule esitatud, tunnistab kohus viivitamata Euroopa maksekäsu täidetavaks, kasutades VII lisas toodud tüüpvormi G. Kohus kontrollib kättetoimetamise kuupäeva.

2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, reguleerib täidetavuse vorminõudeid päritoluliikmesriigi õigus.

3. Kohus saadab täidetavaks tunnistatud Euroopa maksekäsu nõude esitajale.“

11 Määruse nr 1896/2006 artiklis 26 „Seos siseriikliku menetlusõigusega“ on sätestatud:

„Kõiki menetlusküsimusi, mida käesolevas määruses eraldi ei käsitleta, reguleeritakse siseriikliku õigusega.“

12 Määruse artiklis 27 on sätestatud:

„Käesolev määrus ei mõjuta nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1348/2000 tsiviil- ja kaubandusasjade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide Euroopa Liidu liikmesriikides kätteandmise kohta [EÜT 2000, L 160, lk 37; ELT eriväljaanne 19/01, lk 227] kohaldamist.“

Määrus nr 1393/2007

13 Määruse nr 1393/2007 artikli 1 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse tsiviil- ja kaubandusasjades, kui kohtu- või kohtuväline dokument tuleb kättetoimetamiseks edastada ühest liikmesriigist teise. See ei laiene eelkõige maksu-, tolli- või haldusasjadele ega ka riigi vastutusele, mis tuleneb riigi tegevusest või tegevusetusest riigivõimu teostamisel (*acta iure imperii*).“

14 Määruse artikli 7 „Dokumentide kättetoimetamine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Vastuvõttev asutus toimetab dokumendi ise kätte või korraldab selle kättetoimetamise kas adressaatliikmesriigi õiguse kohaselt või edastava asutuse nõutud konkreetsel viisil, kui selline viis ei ole vastuolus kõnealuse liikmesriigi õigusega.“

15 Määruse artikkel 8 „Dokumendi vastuvõtmisest keeldumine“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Vastuvõttev asutus teavitab adressaati, kasutades selleks II lisas esitatud tüüpvormi, et ta võib keelduda kättetoimetatava dokumendi vastuvõtmisest vastuvõtmise ajal või tagastades dokumendi vastuvõtvale asutusele ühe nädala jooksul, kui see ei ole koostatud ühes järgmistest keeltest või kui sellele ei ole lisatud tõlget ühte järgnevatest keeltest:

a) keel, millest adressaat aru saab, või

b) adressaatliikmesriigi ametlik keel, või kui nimetatud liikmesriigis on mitu ametlikku keelt, kättetoimetamiskoha ametlik keel või üks selle ametlikest keeltest.

2. Kui vastuvõttev asutus saab teada, et adressaat keeldub lõike 1 kohaselt dokumendi vastuvõtmisest, teavitab ta artiklis 10 sätestatud teatisega sellest viivitamata edastavat asutust ning tagastab taotluse ja dokumendid, mille tõlkimist nõutakse.

3. Kui adressaat on keeldunud lõike 1 kohaselt dokumendi vastuvõtmisest, võib dokumendi kättetoimetamisel tehtud vea parandada, toimetades vastavalt käesoleva määruse sätetele adressaadile kätte dokumendi, millele on lisatud tõlge ühte lõikes 1 sätestatud keeltest. Sellisel juhul on dokumendi kättetoimetamise kuupäev see kuupäev, millal dokument koos tõlkega toimetatakse kätte vastavalt adressaatliikmesriigi õigusele. Kui liikmesriigi õiguse kohaselt tuleb dokument kätte toimetada kindla tähtaja jooksul, loetakse taotluse esitaja suhtes arvessevõetavaks kuupäevaks algdokumendi kättetoimetamise kuupäeva, mis määratakse kindlaks vastavalt artikli 9 lõikele 2.

[…]“.

Saksa õigus

16 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Zivilprozessordnung, edaspidi „ZPO“) § 1092a „Õiguskaitsevahend Euroopa maksekäsu kättetoimetamata jätmisel või nõuetevastase kättetoimetamise korral“ on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Võlgnik võib taotleda Euroopa maksekäsu tühistamist, kui Euroopa maksekäsku

1) ei ole talle kätte toimetatud või

2) see on talle kätte toimetatud viisil, mis ei vasta määruse [nr 1896/2006] artiklites 13–15 kehtestatud nõuetele.

Taotlus tuleb esitada ühe kuu jooksul alates ajast, mil võlgnik sai teada või oleks võinud teada saada Euroopa maksekäsu tegemisest või selle kättetoimetamata jätmisest. Kui kohus taotluse esimeses lauses nimetatud põhjusel rahuldab, siis Euroopa maksekäsk tühistatakse.

(2) Kui kohus on lõike 1 esimese lause kohase taotluse esitamise ajal tunnistanud Euroopa maksekäsu määruse [nr 1896/2006] artikli 18 alusel juba täidetavaks ja kui ta taotluse nüüd rahuldab, tunnistab ta maksekäsu sundtäitmise lubamatuks. Lõike 1 kolmas lause on vajalike muudatustega kohaldatav.

(3) Otsus tehakse määrusega. Määrus ei ole edasikaevatav. § 1092 lõiked 2–4 on vajalike muudatustega kohaldatavad.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

17 Bulgarfrukti taotluse alusel andis Amtsgericht Wedding (Berliin-Weddingi esimese astme kohus, Saksamaa), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, 4. jaanuaril 2019 Oranzherii suhtes välja Euroopa maksekäsu.

18 Bulgaaria vastuvõttev asutus kinnitas, et maksekäsk toimetati määruse nr 1393/2007 alusel kätte 26. juulil 2019. Selles kinnituses ei ole aga täpsustatud kättetoimetamise viisi, välja arvatud see, et bulgaaria keeles on märgitud, et „[i]sik on sellelt aadressilt lahkunud ja tema [praegust] aadressi ei ole registrisse kantud. Otsused […] loetakse nõuetekohaselt kättetoimetatuks“.

19 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus eeldas kehtivalt kättetoimetamist, tunnistas ta 24. aprillil 2020 selle Euroopa maksekäsu määruse nr 1896/2006 artikli 18 lõike 1 alusel täidetavaks.

20 Oranzherii esitas 1. märtsi 2021. aasta faksiga Euroopa maksekäsule vastuväite, väites, et ta sai sellest esimest korda teada 24. veebruaril 2021 täitemeetmete raames.

21 Pärast seda, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus oli teavitanud nimetatud äriühingut võimalikest õiguskaitsevahenditest, esitas see 25. märtsil 2021 kaebuse ZPO § 1092a alusel.

22 Seoses ZPO §-s 1092a ette nähtud õiguskaitsevahendiga Euroopa maksekäsu suhtes väljendab eelotsusetaotluse esitanud kohus kõigepealt kahtlust, kas § 1092a on liidu õigusega kooskõlas.

23 Nimelt on Saksa õigusnormid, mis kohustavad asja menetlevat kohut tühistama Euroopa maksekäsu, mida ei ole kätte toimetatud või ei ole kehtivalt kätte toimetatud, rangemad põhimõtetest, mis tulenevad 4. septembri 2014. aasta kohtuotsusest eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen (C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144), mille kohaselt peaks selline olukord kaasa tooma Euroopa maksekäsu täidetavaks tunnistamise tühisuse.

24 Sellega seoses leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks, et ZPO § 1092a lõige 1 ei ole kooskõlas määruse nr 1896/2006 artiklitega 16 ja 17, kuna see näeb ennatlikult ette õiguskaitsevahendi, kuigi Euroopa maksekäsu suhtes vastuväite esitamise tähtaeg ei ole veel kulgema hakanud.

25 Teiseks, kui kostja saab teda puudutavast Euroopa maksekäsust teada juhuslikult ja esitab ZPO § 1092a alusel kaebuse, peaks asja menetlev kohus lõpetama asjaomase Euroopa maksekäsumenetluse, selle asemel et määrata uus kättetoimetamine, mis toob kaasa määruse nr 1896/2006 artiklites 16 ja 17 nimetatud õiguslikud tagajärjed.

26 Kolmandaks võib ZPO §-s 1092a ette nähtud õiguskaitsevahend takistada selle määruse soovitavat toimet, mille eesmärk on tagada siseturu nõuetekohane toimimine tsiviilkohtumenetluse nõuetekohaselt läbiviimiselt takistuste kõrvaldamisega, kuna hageja eelistaks mitte kasutada Euroopa maksekäsumenetlust, arvestades ohtu, et ZPO § 1092a alusel esitatud kaebus võib takistada tema saadud Euroopa maksekäsu täitmist.

27 Neljandaks peaks 2. märtsi 2017. aasta kohtuotsusest Henderson (C-354/15, EU:C:2017:157) nähtuvale põhimõttele, mille kohaselt ei too määruses nr 1393/2007 ette nähtud vormi edastamata jätmine kaasa kogu asjaomase kättetoimetamise tühisust, vaid nõuab, et kohus, kelle poole pöörduti, kõrvaldaks sellise tegematajätmise tagantjärele, saama tugineda ka määrusega nr 1896/2006 kehtestatud Euroopa maksekäsumenetluses (6. septembri 2018. aasta kohtuotsus Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675).

28 Viiendaks ja viimaseks räägib selle kasuks ka asjaolu, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2020. aasta määruse (EL) 2020/1784, mis käsitleb kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamist tsiviil- ja kaubandusasjades (dokumentide kättetoimetamine) (ELT 2020, L 405, lk 40), artikli 12 lõigetes 5 ja 6 on nüüd ette nähtud sätted, mis käsitlevad nõuetevastase kättetoimetamise puuduste kõrvaldamise võimalust, ilma et nõuetevastasus tooks kaasa kättetoimetamise tühisuse tervikuna.

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on seejärel tekkinud küsimus, kas juhul, kui asja menetlev kohus rahuldab ZPO § 1092a alusel esitatud kaebuse, kuigi ta on Euroopa maksekäsu juba täidetavaks tunnistanud, on ta § 1092a alusel ühtlasi kohustatud tunnistama ka maksekäsu sundtäitmise lubamatuks, mille tagajärjel oleks täitmine kestvalt takistatud, samas kui juhul, kui Euroopa maksekäsu täidetavaks tunnistamine on lihtsalt kehtetu, oleks mõeldav, et uue kehtivalt kättetoimetamise järel muutub Euroopa maksekäsk täidetavaks.

30 Lõpuks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas kostja võib kehtivalt esitada olemasolevale maksekäsule vastuväite enne, kui see on talle kehtivalt kätte toimetatud, arvestades, et Euroopa Kohus selgitas 4. septembri 2014. aasta kohtuotsuse eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen (C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144) punktis 49, et sellistel asjaoludel ei saa kohaldada määruse nr 1896/2006 artiklites 16 ja 17 ette nähtud vastuväite esitamise menetlust.

31 Lisaks täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et juhul kui ta peaks korraldama uue kättetoimetamise vastavalt määruses ette nähtud miinimumstandarditele, hoiataks ta kostjat, et ettevaatusabinõuna tuleb esitada uus vastuväide. Küsimus, kas kostja saab end Euroopa maksekäsu vastu tõhusalt kaitsta, ei saa aga sõltuda juhuslikust tegurist, mis on seotud asja menetleva kohtu hea tahtega.

32 Neil asjaoludel otsustas Amtsgericht Wedding (Berliin-Weddingi esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas määrust [nr 1393/2007] ja määrust [nr 1896/2006] tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene õigusnorm, mille kohaselt tühistab kohus vaidlustatud Euroopa maksekäsu, kui seda ei ole kostjale kätte toimetatud või ei ole kehtivalt kätte toimetatud?

2. Kui esimesele eelotsuse küsimusele vastatakse jaatavalt: kas eespool nimetatud määrusi tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene õigusnorm, mis näeb ette, et Euroopa maksekäsu sundtäitmine tunnistatakse lubamatuks, kui maksekäsku ei ole kostjale kätte toimetatud või ei ole kehtivalt kätte toimetatud?

3. Kui esimesele eelotsuse küsimusele vastatakse jaatavalt: kas määrust nr 1896/2006 tuleb tõlgendada nii, et kostja, kellele on Euroopa maksekäsu tegemine teada, kuid kellele ei ole maksekäsku veel kätte toimetatud või ei ole kehtivalt kätte toimetatud, ei saa seda veel tegelikult vaidlustada?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

33 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas määruse nr 1896/2006 sätteid tuleb koostoimes määruse nr 1393/2007 sätetega tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt juhul, kui Euroopa maksekäsku ei ole kostjale kätte toimetatud või see on toimetatud kätte määruse nr 1896/2006 artiklites 13–15 ette nähtud miinimumstandardeid rikkudes, on maksekäsu peale esitatud kaebust menetlev kohus kohustatud tunnistama maksekäsu tühiseks.

34 Esiteks tuleb toonitada, et määruse nr 1896/2006 põhjendusest 9 ja artikli 1 lõike 1 punktist a nähtub, et määruse eesmärk on lihtsustada ja kiirendada kohtuvaidlusi ning vähendada kohtukulusid vaidlustamata rahalisi nõudeid käsitlevate piiriüleste juhtumite korral, luues Euroopa maksekäsumenetluse (15. septembri 2022. aasta kohtuotsus Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, punkt 20).

35 See lihtsustatud ja ühetaoline menetlus ei ole võistlev. Nimelt saab kostja Euroopa maksekäsu väljaandmisest teada alles siis, kui see talle kätte toimetatakse, ja alles sel hetkel teatatakse talle – nagu nähtub määruse nr 1896/2006 artikli 12 lõikest 3 – asjaolust, et tal on võimalus kas maksta nõude esitajale maksekäsus osutatud summa või esitada päritoluriigi kohtusse vastuväide (vt selle kohta 15. septembri 2022. aasta kohtuotsus Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

36 Vastuväite esitamise võimaluse eesmärk on kompenseerida asjaolu, et määrusega nr 1896/2006 loodud süsteem ei näe ette kostja osalemist Euroopa maksekäsumenetluses, võimaldades tal nõude vaidlustada pärast Euroopa maksekäsu väljaandmist (22. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Thomas Cook Belgium, C-245/14, EU:C:2015:715, punkt 28, ja 15. septembri 2022. aasta kohtuotsus Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Vastuväite tagajärjel lõpeb Euroopa maksekäsumenetlus ja vaidlus läheb automaatselt üle tavamenetlusele, milleks on kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruses (EÜ) nr 861/2007, millega luuakse Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus (ELT 2007, L 199, lk 1), ette nähtud Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlus või mis tahes muu asjakohane riigisisene tsiviilkohtumenetlus, välja arvatud juhul, kui nõude esitaja on sõnaselgelt taotlenud vastuväite korral menetluse lõpetamist (vt selle kohta 13. juuni 2013. aasta kohtuotsus Goldbet Sportwetten, C-144/12, EU:C:2013:393, punkt 31, ja 15. septembri 2022. aasta kohtuotsus Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, punkt 23).

38 Teiseks tuleb märkida, et iga määruses nr 1896/2006 silmas peetud Euroopa maksekäsk tuleb kätte toimetada kooskõlas selle määruse artiklites 13–15 ette nähtud miinimumstandarditega. Miinimumstandardite eiramise korral seataks ohtu määrusega taotletavate eesmärkide – ühelt poolt kiiruse ja tõhususe ning teiselt poolt kaitseõiguste tagamise – vaheline tasakaal (vt selle kohta 4. septembri 2014. aasta kohtuotsus eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144, punkt 37).

39 Sellega seoses on Euroopa Kohus asunud seisukohale, et kui miinimumstandarditele vastavat kättetoimetamist ei ole toimunud, ei hakka vastuväite esitamise tähtaeg kulgema, mistõttu seatakse kahtluse alla selle tähtaja möödumisest sõltuvate menetluste, eelkõige määruse

nr 1896/2006 artiklis 18 nimetatud täidetavaks tunnistamise menetluse kehtivus, isegi kui need menetlused on juba algatatud (vt selle kohta 4. septembri 2014. aasta kohtuotsus eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144, punkt 43).

40 Kolmandaks nähtub määruse nr 1896/2006 artikli 1 lõike 1 punktist b, arvestades määruse põhjendust 9, et see määrus näeb ette „miinimumstandardid“, mis on kehtestatud selleks, et tagada Euroopa maksekäskude vaba ringlus. Määrusega on sissenõudmiseks kehtestatud ühtne vahend, mis tagab identsed tingimused võlausaldajatele ja võlgnikele kogu Euroopa Liidus, kuid samas on ette nähtud liikmesriikide menetlusõiguse kohaldamine kõigis menetlusküsimustes, mida määruses eraldi ei ole reguleeritud (vt selle kohta 13. juuni 2013. aasta kohtuotsus Goldbet Sportwetten, C-144/12, EU:C:2013:393, punkt 28, ja 15. septembri 2022. aasta kohtuotsus Uniqa Versicherungen, C-18/21, EU:C:2022:682, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Kuna määruses nr 1896/2006 ei ole sõnagi võimalike õiguskaitsevahendite kohta, mida kostja saab kasutada juhul, kui alles pärast Euroopa maksekäsu täidetavaks tunnistamist ilmneb, et maksekäsku ei ole kätte toimetatud või ei ole kätte toimetatud kooskõlas selle määruse artiklites 13–15 sätestatud miinimumstandarditega, jäävad need menetlusküsimused määruse artikli 26 kohaselt endiselt riigisisese õiguse reguleerida (vt selle kohta 4. septembri 2014. aasta kohtuotsus eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144, punktid 46 ja 47).

42 Neljandaks, mis puudutab Euroopa maksekäsu kättetoimetamise küsimusi, mida ei ole reguleeritud määrusega nr 1896/2006, siis tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et need tuleb vajaduse korral lahendada vastavalt määrusele nr 1393/2007, kuna määruse nr 1896/2006 artiklis 27 on sätestatud, et see määrus ei mõjuta määruse nr 1348/2000 kohaldamist, ning arvestades, et viimasena nimetatud määrus on tunnistatud kehtetuks ja asendatud määrusega nr 1393/2007, mille artikli 25 lõikes 2 on täpsustatud, et viiteid määrusele nr 1348/2000 käsitatakse viidetena määrusele nr 1393/2007 (vt selle kohta 6. septembri 2018. aasta kohtuotsus Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675, punktid 39 ja 40).

43 Sellega seoses tuleb märkida, et määruse nr 1393/2007 artikli 8 lõikes 1 on ette nähtud kättetoimetatava dokumendi adressaadi õigus dokumendi vastuvõtmisest keelduda põhjusel, et dokument ei ole koostatud keeles, millest ta peaks aru saama, või kui sellele ei ole lisatud tõlget sellisesse keelde (2. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Henderson, C-354/15, EU:C:2017:157, punkt 49).

44 Seega on oluline tagada mitte ainult see, et dokumendi adressaat asjaomase dokumendi tegelikult kätte saab, vaid ka see, et tal oleks võimalik tema suhtes välisriigis algatatud menetluse tähendusest ja ulatusest tegelikult ja täielikult aru saada, et tõhusalt oma kaitset ette valmistada ja edastava liikmesriigi kohtus oma õigusi kaitsta (6. septembri 2018. aasta kohtuotsus Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Selleks et määruse nr 1393/2007 artikli 8 lõikes 1 sätestatud keeldumise õigust saaks tõhusalt kasutada, tuleb dokumendi adressaati selle õiguse olemasolust määruse II lisas sisalduva tüüpvormi abil nõuetekohaselt teavitada (vt selle kohta 2. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Henderson, C-354/15, EU:C:2017:157, punktid 53 ja 54).

46 Euroopa Kohus järeldas sellest, et kättetoimetamise eest vastutav asutus on igal juhul ja ilma kaalutlusõiguseta kohustatud teavitama dokumendi adressaati tema õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda, kasutades selleks süstemaatiliselt seda tüüpvormi (vt selle kohta 6. septembri 2018. aasta kohtuotsus Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).

47 Kui dokument toimetatakse adressaadile kätte, ilma et sellele oleks lisatud nimetatud vormi, peab vastuvõttev asutus selle puuduse kõrvaldama, teatades adressaadile viivitamata tema õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda, edastades talle sama tüüpvormi (vt selle kohta 6. septembri 2018. aasta kohtuotsus Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

48 Euroopa Kohus on leidnud, et määruse nr 1393/2007 II lisas esitatud tüüpvormi lisamata jätmine ei too kaasa kättetoimetatava dokumendi või kättetoimetamise menetluse tühiseks tunnistamist, kuna selline tagajärg oleks vastuolus määruse eesmärgiga näha liikmesriikide vahel tsiviil- ja kaubandusasjades ette dokumentide otse, kiiresti ja tõhusalt edastamise põhimõte (6. septembri 2018. aasta kohtuotsus Catlin Europe, C-21/17, EU:C:2018:675, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

49 Seega ei saa riigisisestes õigusnormides määrust nr 1393/2007 rikkumata sätestada, et tüüpvormi edastamata jätmine toob kaasa tühisuse (vt selle kohta 2. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Henderson, C-354/15, EU:C:2017:157, punkt 62).

50 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele vastamisel tuleb lähtuda nendest kaalutlustest.

51 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu tuvastatud asjaoludest, et vastuvõtva asutuse korraldatud kättetoimetamine ei vasta ilmselgelt määruse nr 1896/2006 artiklites 13–15 ette nähtud miinimumstandarditele, kuna põhikohtuasja kostja sai Euroopa maksekäsu olemasolust teada alles maksekäsu täitmise ajal.

52 Sellega seoses nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 39 ja 41 viidatud kohtupraktikast ühelt poolt, et sellise Euroopa maksekäsu täidetavaks tunnistamist tuleb pidada kehtetuks, ja teiselt poolt, et liikmesriigi õigus reguleerib võimalikke õiguskaitsevahendeid, mida kostja saab kasutada, kui alles pärast täidetavaks tunnistamist selgub, et maksekäsku ei ole kätte toimetatud või ei ole kätte toimetatud kooskõlas määruse nr 1896/2006 artiklites 13–15 sätestatud miinimumstandarditega.

53 Käesoleval juhul näeb Saksa õigus ZPO §-s 1092a ette sellise õiguskaitsevahendi, mille raames peab asja menetlev kohus sellise Euroopa maksekäsu tühiseks tunnistama.

54 Kui aga Euroopa maksekäsku ei ole kostjale kätte toimetatud või ei ole kätte toimetatud kooskõlas määruse nr 1896/2006 artiklites 13–15 sätestatud miinimumstandarditega, ei saa kostja kätte vajalikke vorme, eelkõige vormi, mis sisaldab asjaomast Euroopa maksekäsku, ega vormi, millega teda teavitatakse õigusest esitada maksekäsule vastuväide, mistõttu teda ei ole nõuetekohaselt teavitatud tema suhtes välja antud Euroopa maksekäsu olemasolust või alusest (vt selle kohta 4. septembri 2014. aasta kohtuotsus eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144, punkt 41).

55 Sellest tuleneb, et Euroopa maksekäsu kättetoimetamata jätmist või määruse nr 1896/2006 artiklites 13–15 sätestatud miinimumstandardite järgimata jätmist tuleb eristada sellest, et kättetoimetatava dokumendi adressaadile ei ole edastatud määruse nr 1393/2007 II lisas esitatud tüüpvormi, millega teavitatakse adressaati tema õigusest keelduda dokumendi vastuvõtmisest, kui see ei ole koostatud keeles, millest ta peaks aru saama, või kui sellele ei ole lisatud tõlget sellisesse keelde.

56 Kuigi käesoleva kohtuotsuse punktides 47 ja 48 viidatud kohtupraktika kohaselt peab vastuvõttev asutus selle tüüpvormi puudumise viivitamata kõrvaldama ja see ei saa kaasa tuua tühisust, sest vastasel juhul seataks ohtu määruse nr 1393/2007 eesmärk, tuleb tõdeda, et see kohtupraktika ei ole kohaldatav juhul, kui liikmesriigi kohus tunnistab Euroopa maksekäsu tühiseks, kuna seda ei ole kätte toimetatud või see on toimetatud kätte määruse nr 1896/2006 artiklites 13–15 ette nähtud miinimumstandardeid rikkudes, sest sellisel juhul on tühistamine viimati nimetatud määruse eesmärkidega kooskõlas.

57 Nimelt niipea, kui Euroopa maksekäsu aluseks olev nõue vaidlustatakse – millega on ilmselgelt tegemist siis, kui kostja esitab määruskaebuse sellise Euroopa maksekäsu täitmise peale, mille kättetoimetamisel on rikutud õigusnorme –, ei ole määrusega nr 1896/2006 reguleeritud erimenetlus enam kohaldatav, kuna – nagu nähtub selle määruse artikli 1 lõike 1 punktist a – määrusega taotletavad lihtsustamise, kiirendamise ja kulude vähendamise eesmärgid on asjakohased üksnes vaidlustamata nõuete puhul (vt selle kohta 4. septembri 2014. aasta kohtuotsus eco cosmetics ja Raiffeisenbank St. Georgen, C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144, punkt 39, ning 13. juuni 2013. aasta kohtuotsus Goldbet Sportwetten, C-144/12, EU:C:2013:393, punkt 42).

58 Selles kontekstis ei oma tähtsust asjaolu, et kostja saab Euroopa maksekäsumenetlusest, mille käigus esines puudusi kättetoimetamisel, teada juhuslikult või maksekäsu täitmise ajal, ega ka ajahetk, millal kostja maksekäsu esemeks oleva nõude vaidlustab, kuna nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 39 viidatud kohtupraktikast, esitatakse hagi tingimata juba enne, kui hakkab kulgema määruse nr 1896/2006 artikli 16 lõikes 2 ette nähtud vastuväite esitamise tähtaeg.

59 Lisaks võimaldab määrusega nr 1896/2006 taotletavate eesmärkide, st ühelt poolt kiiruse ja tõhususe ning teiselt poolt kaitseõiguste järgimise ühitamine tuvastada, et nõude esitaja peab kandma võimalikud riskid, mis on seotud kättetoimetamata jätmisega või kättetoimetamisega, mis ei vasta selle määruse artiklites 13–15 ette nähtud miinimumstandarditele.

60 Nimelt, nagu nähtub määruse nr 1896/2006 artikli 1 lõikest 2, mille kohaselt Euroopa maksekäsumenetlus „ei takista nõude esitajat esitamast nõuet […], kasutades selleks liikmesriigi õiguse või ühenduse õiguse alusel lubatud muud menetlust“, on Euroopa maksekäsk vabatahtlik menetlus, mis ei asenda muid olemasolevaid menetlusi.

61 Lisaks ei ole ühegi määruse nr 1896/2006 sättega põhimõtteliselt vastuolus see, kui Euroopa maksekäsu taotluse rahuldamata jätmise korral esitab võlausaldaja vajaduse korral oma nõude uues Euroopa maksekäsumenetluses.

62 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1896/2006 sätteid tuleb koostoimes määruse nr 1393/2007 sätetega tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt juhul, kui Euroopa maksekäsku ei ole kostjale

kätte toimetatud või see on toimetatud kätte määruse nr 1896/2006 artiklites 13–15 ette nähtud miinimumstandardeid rikkudes, on maksekäsu peale esitatud kaebust menetlev kohus kohustatud tunnistama maksekäsu tühiseks.

Teine ja kolmas küsimus

63 Esimesele küsimusele antud vastust arvestades ei ole teisele ja kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

64 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus, sätteid tuleb koostoimes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades sätetega

tõlgendada nii, et

nendega ei ole vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt juhul, kui Euroopa maksekäsku ei ole kostjale kätte toimetatud või see on toimetatud kätte määruse nr 1896/2006 artiklites 13–15 ette nähtud miinimumstandardeid rikkudes, on maksekäsu peale esitatud kaebust menetlev kohus kohustatud tunnistama maksekäsu tühiseks.

Allkirjad